

Aplicarea articolelor Convenției de Armistițiu pe teritoriul județului Timiș-Torontal (Partea a II-a)

This paper is part of more exhaustive study regarding the activity carried out by the Commission for the Implementation of the Truce Convention in September 1944 in Timis – Torontal County. The study presents the situation of Romania after the conclusion of the Truce Convention with the Soviet Union, on September 12th 1944 as well as the hardships faced by a country which had barely come out from of the Second World War.

The paper analyzes the most important articles of the Truce Convention and the manner in which they have been observed by the local authorities. An attempt was made to render an objective analysis of what had happened in the territory of Timis-Torontal County, without making any comparisons with the situation reported in the country. The costs incurred for the implementation of the Convention have not been yet determined accurately, and the documents present only a small part of them.

Keywords: Truce, the High Soviet Headquarters, camp, mesh.

Făcând referire la Art. 12, „Guvernul român se obligă ca, în termenele indicate de către Înalțul Comandament Aliat, să restituie Uniunii Sovietice, în desăvârșită bună stare, toate valorile și materialele luate de pe teritoriul ei în timpul războiului, aparținând statului, organelor publice și cooperativelor, întreprinderilor, instituțiilor sau cetățenilor particulari, precum: utilajul fabricilor și uzinelor, locomotive, vagoane de căi ferate, tractoare, autovehicule, monumente istorice, valori de muzeu și orice alte bunuri”. Comisia 9 pentru cumpărarea de cai pentru U.R.S.S. informează Prefectura județului că s-au trimis, până la data de 11 septembrie 1945, către U.R.S.S. 480 de vagoane cu cai și 114 vagoane cu furaje.¹

Pentru a se afla ce bunuri și în ce cantitate au fost luate acestea de pe teritoriul U.R.S.S. de către armata română, în broșura numărul 2 a Problemei aplicării Armistițiului, emisă de Ministerul Propagandei, exista un tabel cu cantitățile de materiale jefuite de pe teritoriul U.R.S.S. de către regimul Antonescu: 216.070 tone de grâu, 466.809 tone de porumb, 55.320 tone de zahăr, 156 de vagoane cu ulei, 111.687 de oi, 62.500 de vaci, 45.616 porci, 286 de locomotive, 5280 de vagoane, 2371 de autovehicule, 2620 de tractoare.²

Referitor la îndeplinirea Art. 9, „Guvernul și Înalțul Comandament Român se obligă să remită Înalțului Comandament Aliat Sovietic pentru folosința acestuia, pe întreaga perioadă de război, împotriva Germaniei și Ungariei și în interesul general al Aliaiților, toate vasele care aparțin sau au aparținut Națiunilor Unite aflate în porturile românești, indiferent la dispoziția cui s-ar afla; ulterior, aceste vase urmează să fie restituite proprietarilor lor. Guvernul României poartă întreaga răspundere materială pentru orice stricăciune sau distrugere a bunurilor sus-menționate, până în momentul predării lor Înalțului Comandament Aliat” și Art. 10, „Guvernul român trebuie să facă, în mod regulat, în monedă românească, plățile cerute de către Înalțul Comandament Aliat pentru îndeplinirea funcțiunilor sale și, în caz de necesitate, va asigura folosința, pe teritoriul românesc, a întreprinderilor industriale și de transport, a mijloacelor de comunicație, a stațiunilor generatoare de energie, întreprinderilor și instalațiilor de combustibil, petrol, alimente și alte materiale sau servicii, în acord cu instrucțiunile date de către Înalțul Comandament Aliat. Vasele de comerț românesc, care se găsesc atât în apele românești, cât și în cele străine, vor fi supuse controlului operativ al Înalțului Comandament Aliat pentru folosirea lor în interesul general al aliaților”. Prefectura trimite către Chestura Poliției o notă prin care cere ca toate comisariatele de poliție să blocheze 30% din întreg stocul de materiale aflate în magazinele din Timișoara, pentru a le pune la dispoziția armatei sovietice.³

¹ A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 10/1945, f. 12.

² Idem, dosar 12/1945, f. 32.

³ Idem, dosar 19/1944-1947, f. 5.

În legătură cu asigurarea hranei, se precizează că pentru asigurarea hranei ofițerilor și ostașilor sovietici prefectii vor organiza în orașele de reședință cantine pentru ofițeri și, separat, pentru trupe, unde se va servi masa.⁴

În Timișoara Prefectura trimite către Primărie o notă prin care stabilește ca ofițerii să servească masa la restaurantele „Palace” și „Opera”, iar trupele la restaurantele „Koczonyay”, „Spieluhr” și „Victoria”. Plata era făcută de Prefectură din fondul special fixat de Ministerul Afacerilor Interne.⁵

În același timp, s-au făcut o serie de reparații la imobile destinate armatei sovietice. Un exemplu sunt reparațiile la Spitalul Militar Sovietic Nr. 9, unde lucrările de geamgiu au costat 402.192 de lei, la data de 13 noiembrie 1945.⁶ Pentru cantina Comandamentului Militar Sovietic lucrările de apeduct, canalizare și electricitate au costat 388.340 de lei, până la data de 2 noiembrie 1945, la care se mai adaugă alți 207.340 de lei pentru completarea lucrărilor.⁷

Biroul Financiar de Armistițiu din cadrul Prefecturii județului Timiș-Torontal întocmește un borderou cu efectuarea și repararea clădirilor destinate armatei sovietice, reparații ce s-au ridicat la suma de 13.177.601 lei.⁸

Pretura plășii Jimbolia trimite Prefecturii județului o notă la 11 septembrie 1945, în care anunță că trupelor în trecere nu li se opune nimeni și se cazează singuri, iar alimentarea era făcută de unde se putea.⁹

Preturile plășilor Recaș și Periam anunță, la 10 septembrie 1945, că nu erau cazate trupe sovietice pe teritoriul plășii.¹⁰

Pretura plășii Buziaș trimite o notă prin care anunță că în intervalul 23 august-31 octombrie 1945 au fost ocupate de către trupele sovietice 17 clădiri, iar în noiembrie 1945 nu se mai aflau trupe pe teritoriul plășii.¹¹

Prefectura județului Timiș-Torontal trimite către Cercul Teritorial Timiș-Torontal o notă prin care chestura va încheia un proces-verbal de ridicare a materialelor cu proprietarul, se va preciza dacă au fost sau nu plătite, în cazul neplătii va primi un bon de mână de la delegatul armatei sovietice, iar pentru cele cu plată se va face o factură la Cercul Teritorial Timiș.¹²

Pentru a se putea executa rechizițiile solicitate s-au înființat Comisii de Recensământ și Rechiziție.

Armata sovietică a fost cazată în diverse locații din Timișoara. Au fost evacuate familii pentru a fi îndeplinite prevederile articolelor armistițiului. La 21 decembrie 1944 Cercul Teritorial Timiș trimite către Chestura Poliției Timișoara o notă prin care cere ca familii din 10 imobile să fie evacuate, pentru a fi cazată armata sovietică.¹³

Direcțiunea Liceului Industrial de Băieți din Timișoara trimite o notă către Comandamentul Cercului Teritorial al județului Timiș-Torontal, prin care dorește să nu i se mai ia nicio încăpere pentru scopuri spitalicești, deoarece averea școlii s-ar putea deteriora. La 9 ianuarie 1945, la același liceu de băieți, se prezintă ofițeri ruși pentru a evacua etajul doi al școlii, iar directorul trimite o notă Inspectoratului Școlar Regional, prin care spune că acest liceu e ca și desființat.¹⁴

⁴ Idem, dosar 21/1944-1947, f. 27.

⁵ *Ibidem*, f. 31.

⁶ Idem, dosar 27/1944-1947, f. 5.

⁷ *Ibidem*, f. 9.

⁸ *Ibidem*, f. 47.

⁹ Idem, dosar 18/1945, f. 20.

¹⁰ *Ibidem*, f. 23.

¹¹ *Ibidem*, f. 41.

¹² Idem, dosar 32/1944-1947, f. 25.

¹³ *Ibidem*, f. 89.

¹⁴ *Ibidem*, f. 225.

Au existat o serie de plângeri adresate autorităților române, deoarece armata sovietică își însușea o serie de bunuri care nu îi aparțineau. Un exemplu este un autocamion aflat în comuna Brestovăț, autocamion pe care îl deținea Prefectura și pe care rușii și l-au însușit. Comandamentul Garnizoanei afirmă că mașina a fost părăsită de germani și nu are proprietar, dar Prefectura trimite actele mașinii către Comandament, pentru a dovedi că mașina îi aparține.¹⁵

În februarie 1945 Prefectura Timiș-Torontal arată un tabel Ministerului Afacerilor Interne, prin care prezintă daunele făcute de Armata Roșie civililor din plasa Deta.¹⁶

Inspectoratul Regional de Poliție Timiș trimite către Prefectură o notă cu privire la îngrijorarea țăranilor, care sunt foarte indignați din cauza abuzurilor comise de soldații ruși, care le ridică animalele fără nicio noimă.¹⁷

Firma Gobot trimite Camerei de Industrie și Comerț o notă prin care afirmă că a fost închisă de armata sovietică, iar banii și marfa le-au fost confiscate.¹⁸

După plecarea trupelor sovietice din Băile Buziaș s-au găsit o serie de lipsuri, de la saltele cu arcuri și noptiere până la prize și întrerupătoare. La cele 8 locații unde s-au descoperit aceste lipsuri daunele s-au ridicat la 42.982.319 lei.¹⁹

Un alt punct important este acela al repatrierii animalelor către Uniunea Sovietică. Ministerul Afacerilor Interne trimite către Serviciul pentru aplicarea Convenției de Armistițiu din 22 noiembrie 1944 o telegramă fulger, prin care stabilește condițiile repatrierii animalelor din țara noastră în U.R.S.S.: se va stabili o rație pe cap de animal, un traseu, se vor stabili punctele de colectare, punctele de predare la frontieră, se vor stabili, de asemenea, cu prefectura vecină punctele de popas ce trebuiesc păzite, pentru ca animalele să nu meargă mai mult de 15-20 de km pe zi.²⁰

Prefectura județului întocmește un tabel cu numărul de vagoane necesare transportului de animale din județul Timiș-Torontal, s-a trecut un număr de 16 vagoane pentru caii schimbați de Armata Roșie și 6 vagoane pentru furaje.²¹

Animalele care fuseseră luate de către soldații sovietici au fost duse la Centrul de Iernat. Un astfel de Centru de Iernat din Fratelia solicită preturii plășii Gătaia să trimită un delegat pentru a lua cei 11 cai și a-i restitui locuitorilor, la data de 2 martie 1945.²²

Pretura plășii Gătaia trimite, în data de 21 februarie 1945, către Prefectura Timiș-Torontal situația cu numărul de vite existente în plasă de proveniență rusească, un număr de 14 cai și 142 de oi.²³

Din plasa Gătaia au fost ridicate de către armata rusă un număr de 591 de bovine cu forme, 756 de ovine cu forme și 759 de porcine cu forme, iar fără forme au fost ridicate 215 bovine, 1209 cabaline, 618 ovine și 671 de porcine.²⁴

Au existat și reclamații referitoare la îndeplinirea acestui articol din Convenție. Astfel, Gore Nicolae, locuitor al comunei Lovrin, trimite Prefecturii o plângere prin care solicită suma cuvenită pe cele 47 de zile ale fiului său, care însoțise caii ce fuseseră trimiși în U.R.S.S.²⁵

Milivoi Bacivan, din comuna Cenei, îi trimite prefectului o plângere în data de 23 decembrie 1945, cum că a dat un cal pentru a completa lipsa de cai pe care-i datora comuna și

¹⁵ Idem, dosar 36/1944-1947, ff. 3-9.

¹⁶ *Ibidem*, f. 15.

¹⁷ Idem, dosar 44/1944-1947, f. 6.

¹⁸ *Ibidem*, f. 15.

¹⁹ Idem, dosar 10/1945, f. 96.

²⁰ Idem, dosar 52/1944-1947, f. 3.

²¹ Idem, dosar 43/1944-1947, f. 416.

²² *Ibidem*, f. 25.

²³ *Ibidem*, f. 26.

²⁴ *Ibidem*, f. 27.

²⁵ Idem, dosar 14/1946, f. 2.

nu a mai fost despăgubit, cu toate că primăria comunei primise ordin de la Prefectură să i se dea un cal.²⁶

Frankulov Antoniu, din comuna Vâlcani, a dat o vacă, a primit de la primărie o dovadă, pe care a predat-o la 12 februarie 1946 pentru a primi contravaloarea vacii, dar i s-a spus că primăria nu are niciun act de la el.²⁷

În Monitorul Oficial din data de 29 ianuarie 1945 se precizează faptul că în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Secretariatul General pentru Aplicarea Armistițiului funcționa cu următoarele servicii: Serviciul administrativ pentru aplicarea articolelor 10, 12, 17; Serviciul polițienesc pentru articolele 2, 6, 14, 15, 17; Serviciul repatrierilor în U.R.S.S.; Serviciul de control al aplicării pe teren a Convenției de Armistițiu și Serviciul financiar.²⁸

După un an de la semnarea Convenției de Armistițiu Ministerul Afacerilor Interne a dat instrucțiuni cu privire la organizarea Biroului Armistițiului, începând cu data de 18 septembrie 1945; din acest birou nu puteau face parte prefectul, subprefectul și șefii de servicii. S-au înființat Biroul Administrativ, din care au făcut parte Ciugudeanu Sever – șef, locțiitorul Zancu Iustin, secretarul Aldan Traian, registratorul arhivar Savu Avram, dactilografele Nițica Paula și Moldovan Lucia, pentru îndeplinirea articolelor 2, 6, 14, 15 și 16 a fost numit Ionescu Traian, pentru articolele 3, 5, 7, 12 a fost numit Chindea Cornel, pentru articolul 10 Popovici Liubavi, Creangă Anton a fost detașat de la Primăria Municipiului Timișoara pentru Art. 11, iar pentru Art. 12 a fost numit Boantă.

A fost înființat și un Birou Financiar, condus de Bobei Aurel, iar din personal au mai făcut parte Brașovan Ferdinand, Sebestyen Pavel, Avramescu Alex, Berinde Maria, Pângău Roman, Muntean Dimitrie și Silvia Anelli-Monti.

Pentru punerea în aplicare a Art. 8 din Convenția de Armistițiu a fost înființat Oficiul Bunurilor Inamice, iar Biroul Repatrierilor trebuia desființat, fiind înglobat în cadrul Oficiului Economic.²⁹

S-a ajuns până acolo încât să fie interzise o serie de publicații, pe motivul că ar conține informații cu caracter fascist. Ministerul Afacerilor Interne trimite la 29 august 1945 un comunicat tuturor unităților județene cu listele nr. 9-13 cu publicațiile interzise ca urmare a Ordinului nr. 111.259 din 14 decembrie 1944. Printre publicațiile interzise se numărau: Neculai Cibin – *Războiul nostru*, apărută în 1924, Marius Cișmigiu – *Regimul constituțional român*, apărută în anul 1943, Nifon Criveanu – *Domnul este cu tine*, apărută în 1944, Ovidiu Densușianu – *Fortuna* și Paul Georgescu – *Naționalismul lui Eminescu*.³⁰

Preturile plășilor Gătaia, Buziaș și Ciacova trimit la 24 octombrie 1945 către Prefectură răspunsul la Ordinul nr. 121 din data de 2 octombrie 1945, raportând că nu există cărți trecute pe listele de interzise.³¹

Pretura plășii Lipova trimite la 10 noiembrie 1945 o listă către Serviciul Administrativ al Prefecturii cu titlurile găsite: *Pe marginea prăpastiei, România, hotar de răsărit, De ce luptăm în răsărit, Vom învinge, Bolșevismul și Biserica*.³² Și în plasa Timișoara s-au găsit asemenea titluri.³³

Un alt lucru important de care trebuia să se ocupe guvernul român și, implicit, prefecturile din fiecare județ a fost înmormântarea soldaților sovietici. Ministerul Afacerilor Interne trimite un ordin prin care toți soldații sovietici înmormântați izolat să fie reînținuți în cimitire amenajate.³⁴

²⁶ *Ibidem*, f. 16.

²⁷ *Ibidem*, f. 73.

²⁸ Idem, dosar 12/1945, f. 535.

²⁹ Idem, dosar 9/1945, f. 19.

³⁰ Idem, dosar 178/1945, f. 35.

³¹ *Ibidem*, f. 24.

³² *Ibidem*, f. 34.

³³ *Ibidem*, f. 43.

³⁴ Idem, dosar 21/1947, f. 19.

Datoria fiecărei preturi a fost aceea de a raporta câți soldați sovietici se aflau pe teritoriul ei. Astfel, conform Ordinului nr. 13586 din 1945 pretura plășii Buziaș raportează că nu se găsesc morminte ale sovieticilor pe teritoriul ei.³⁵

Pretura plășii Ciacova afirmă că se găsesc morminte în comuna Liebling, Ghilad și Tolvădia.³⁶ Pretura plășii Lipova și Sânicolau Mare afirmă că vor ridica obeliscuri soldaților ruși.³⁷

La data de 13 septembrie 1945 în comuna Gătaia se aflau 6 morminte ale soldaților ruși.³⁸ În cazul reînhumării într-un loc amenajat din comuna Birda, plasa Gătaia, a fost dezgropat și pus în sicriu un singur soldat sovietic fără identitate, în data de 28 mai 1948. Acesta a fost transportat și reînhumat la Recaș.³⁹

În perioada 23 august 1944-8 mai 1945 s-au cheltuit 999.215 lei pentru înmormântarea soldaților ruși, iar în perioada 8 mai 1945-30 iunie 1945 suma de 113.800 lei.⁴⁰

Prefectura județului Timiș-Torontal trimite, pe 13 mai 1948, răspunsul la ordinul telegrafic nr. 12970 din 11 mai 1948 privind numărul de cimitire sovietice și amplasarea lor. Pe raza județului existau un număr de 46 cimitire sovietice, unele cimitire aveau gard și morminte ridicate. Cele mai importante cimitire se aflau în comunele:

- comuna Recaș: un cimitir cu 33 de morminte ale soldaților sovietici
 - comuna Ciavos: 13 morminte
 - comuna Periam: 125 de morminte
 - comuna Variaș: 31 de morminte
 - comuna Saravale: 15 morminte
 - comuna Felnac: 15 morminte
 - comuna Sânicolau Mare: 41 de morminte
 - comuna Jimbolia: 33 de morminte
- comuna Cenadul Mare: 102 morminte.⁴¹

La câteva luni de la semnarea armistițiului, Comisia Aliată de Control a trimis guvernului român un memoriu detaliat, în care se face constatarea că, în perioada destul de lungă de la semnarea armistițiului, guvernul român nu și-a făcut datoria în ceea ce privește executarea cauzelor armistițiului. Această comisie a constatat următoarele nereguli: lipsa de dorință din partea guvernului român de a executa, în mod sincer, aceste obligațiuni, cu atât mai mult cu cât executarea unora dintre aceste obligațiuni nu cere nicio pregătire specială și nici alte dificultăți obiective nu există; executarea Art. 2 s-a făcut cu mare întârziere, iar cei internați se bucură de libertatea de a primi pachete; nerespectarea Art. 5, prin care sunt cerute date despre cetățenii sovietici și aliații care au fost siliți să părăsească teritoriul Uniunii Sovietice; nerespectarea Art. 3, în care sunt înstrăinate bunurile; Art. 11 este încălcat, deoarece nu s-a făcut nicio propunere față de despăgubirile datorate U.R.S.S.-ului; Art. 12 este încălcat, deoarece se sabotează restituirea bunurilor cetățenilor sovietici și transportul. Comisia cere să fie doborât guvernul de sabotori care compromite armistițiul generos acordat României.⁴²

În județul Timiș-Torontal au existat astfel de cazuri, în care diverse persoane au fost acuzate că ar încerca sabotarea aplicării Convenției de Armistițiu. Acuzațiile au fost printre cele mai diverse: că ar fi acordat adăpost soldaților germani, că ar deține cărți cu caracter fascist, că

³⁵ Idem, dosar 73/1945, f. 3.

³⁶ *Ibidem*, f. 4.

³⁷ *Ibidem*, f. 8.

³⁸ *Ibidem*, f. 12.

³⁹ Idem, dosar 4/1948, f. 15.

⁴⁰ Idem, dosar 34/1944-1947, f. 2.

⁴¹ Idem, dosar 4/1948, f. 10.

⁴² „Luptătorul bănățean”, 5 noiembrie 1944, p. 1.

au tăiat un salcâm și au distrus un șopron, că au adus bunuri din U.R.S.S. și nu le-au declarat etc.⁴³

În U.R.S.S. au fost trimise imense cantități de materiale rezultate din condițiile armistițiului. În seara de 6 ianuarie, la orele 23,00, postul de radio Moscova a anunțat sosirea în Rusia a noi cantități de materiale restituite de România. La Radio Moscova se face cunoscut că în zilele acelea au fost transportate la Kiev 54 de vagoane cu materiale readuse din România. Printre acestea s-au numărat o fabrică de ceasornice, 12 vagoane, piese de radio și aparate de transmisiune, materiale pentru industria ușoară, 19 vagoane, și alimente, 10 vagoane fier vechi. Până la 1 ianuarie 1945 au fost aduse din România în Ucraina 7333 de vite mari cornute, 2200 de cai și 17238 de oi.⁴⁴

În județul Timiș-Torontal, la 5 februarie 1946, Prefectura va întocmi o situație pe care o va trimite către Ministerul Afacerilor Interne, prin care va arăta sumele cheltuite până la o anumită dată cu îndeplinirea condițiilor din armistițiu. Sumele primite în avans au fost următoarele: pentru Art. 5 al Convenției s-a primit suma de 431.000.000 de lei, pentru Art. 10 suma de 190.117.335 de lei, iar pentru Art. 12 suma de 24.549.677 de lei.⁴⁵

În perioada 12 septembrie-31 decembrie 1945 s-au făcut următoarele cheltuieli:

- cheltuieli pentru repatrierea cetățenilor sovietici, în valoare de 392.463.734 de lei
- cheltuieli cu întreținerea subcomisiunilor pentru executarea Art. 10, în valoare de 95.782.053 de lei
- cheltuieli pentru întreținerea trupelor sovietice, în valoare de 76.786.595 de lei
- cheltuieli pentru fondul special, cheltuieli ridicate la suma de 15.595.030 de lei
- cheltuieli pentru transportarea bunurilor în U.R.S.S., în valoare de 8.949.089 de lei
- cheltuieli pentru întreținerea vitelor, sumă care se ridică la 2.227.940 lei.⁴⁶

Prin Art.18 „Se va înființa o Comisiune Aliată de Control care va lua asupra sa, până la încheierea păcii, reglementarea și controlul executării prezentelor condițiuni, sub conducerea generală și la ordinele Înalțului Comandament Aliat, lucrând în numele Puterilor Aliate”⁴⁷. Guvernul României se angaja să îndeplinească „toate instrucțiunile Comisiunii Aliate de Control”. În plus, Comisiunea Aliată de Control (CALC) putea să aibă organe sau secțiuni speciale, precum și „funcționari în diferite părți ale României”. CALC a funcționat exclusiv sub supraveghere sovietică și pentru satisfacerea intereselor sovietice, ajungând, în cele din urmă, o autoritate absolută în conducerea României.

Pentru a beneficia de un câmp cât mai larg de acțiune, atât adjunctul CALC, gen.-lt. V. P. Vinogradov, cât și succesorul său, gen.-col. Susaikov, au acționat în direcția restrângerii influenței exercitate de reprezentanții S.U.A. și ai Marii Britanii în România, care, în bună măsură, erau departe de cunoașterea aranjamentelor procentuale prin care Uniunea Sovietică dobândise supremația în „gestionarea” spațiului românesc. Spre sfârșitul anului 1946 ei nu mai aveau decât o poziție simbolică la București.

Chiar din primele luni ale funcționării CALC, pentru a nu irita Moscova, Churchill i-a cerut reprezentantului Marii Britanii să fie mai ponderat și să acționeze doar în limitele intereselor engleze în România, convenite cu Stalin în octombrie 1944. Această poziție avea să ducă la anularea inițiativelor timide ale reprezentantului S.U.A. (Schuyler, prezent în România între 28 ianuarie 1945-20 septembrie 1946) de sprijinire a autorităților române împotriva campaniei de sovietizare a țării, declanșată de Kremlin și pusă în aplicare prin

⁴³ A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 6/1947, f. 25.

⁴⁴ „Luptătorul bănățean”, 10 ianuarie 1945, p. 6.

⁴⁵ A.N.D.J.T., *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*, dosar 3/1947, f. 114.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 115.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 116.

intermediul CALC. Inițial subordonată mr. Rodion Malinovski, CALC a dispus de un sediu central la București, pe Strada Gogu Cantacuzino Nr. 13, și de numeroase filiale în toată țara.⁴⁸

Primul semnal important adresat țării din punct de vedere economic, dat de guvernul Groza, a fost desființarea Comisiei Române de Armistițiu, prin Legea nr. 5 din 22 ianuarie 1946. Această instituție era înlocuită cu Comisia Română de Legătură cu Comisia Aliată de Control. Practic, România dădea un semnal că instituțiile statului începuseră să funcționeze firesc, iar obligațiile Armistițiului puteau fi îndeplinite și fără o supervizare centrală.

Toate atribuțiile fostei Comisii au trecut la ministerele responsabile cu aplicarea angajamentelor luate față de Aliați. Obligațiile fostei Comisii Române de Armistițiu erau, în primul rând, economice, deoarece punctul dur al armistițiului era reprezentat de problema reparațiilor de război către Uniunea Sovietică. Celelalte prevederi, cum ar fi desființarea organizațiilor fasciste și democratizarea vieții politice și culturale, nu necesitau mari eforturi economice pentru România.

Guvernul de la București a prezentat această normalizare instituțională a guvernării României postbelice în termeni joviali. Într-un raport consemnat de primul-ministru Petru Groza se spunea: „Prin eforturile întregului popor și ale organelor statului, Guvernul român a fost în măsură să facă față executării obligațiilor ce decurg din Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944”. Însă realitatea statistică a economiei românești nu era la fel de optimistă precum declarațiile oficialilor. Începând cu septembrie 1944, cheltuielile pentru respectarea armistițiului au crescut treptat, depășind nivelul cheltuielilor interne ale statului.⁴⁹

Deși guvernul condus de dr. Petru Groza se confrunta cu o situație economică dificilă, nu a „răsuflat” nimic în afară. Prin mijloacele de propagandă ale comuniștilor, alianța cu Uniunea Sovietică era prezentată ca benefică și absolut necesară, în vederea bunăstării oamenilor muncii. Astfel că, după desființarea Comisiei Române de Armistițiu, gazetarii de la Scânteia au declanșat mașinăria propagandistică pentru ridicarea în slăvi a realizărilor guvernului. Într-un articol din 24 ianuarie 1946, Silviu Brucan caracteriza astfel evenimentul: „O evoluție spre normalitate, un pas înainte spre statul român”. Despre îngrijorările guvernului privind economia vlăguită de achitarea despăgubirilor către U.R.S.S. presa de partid nu vorbea nimic.⁵⁰

Situația din județul Timiș-Torontal nu a fost diferită cu ceea ce s-a întâmplat în celelalte județe ale țării. Aceleași situații și note informative erau primite de la Ministerul Afacerilor Interne și totul trebuia raportat în cel mai scurt timp. Efortul depus de către autoritățile române, precum și de către populația României, și așa greu încercată de război, a fost unul nu numai financiar, dar și moral. Situația a fost una nemaîntâlnită în istoria românilor până la momentul dat.

Privind lucrurile firesc și simplu, soldații sovietici erau niște oameni abrutizați de anii lungi de război, înfomețați, prost îmbrăcați, istoviți de lupte, cu sufletul zdruncinat de traumele provocate de prezența morții. Pentru ei, România era teritoriul de unde veniseră dușmanii care le invadaseră în iunie 1941 țara. De aici numeroasele abuzuri față de populația civilă și provocarea dezordinii în garnizoane. Deciziile comandanților militari români de a evita conflictele nu aveau eficiență. Nici măcar rapoartele lor adresate Comisiei Aliate de Control nu au fost luate în considerare.

Se poate concluziona că, în această perioadă de aplicare a armistițiului, în județul Timiș-Torontal situația nu era pe placul autorităților centrale. Fiecare situație primită de la prefect nu arăta că totul ar fi fost îndeplinit cu ușurință.

Loredana TĂNASIE

⁴⁸ Gheorghe Onișoru, *România în anii 1944-1948*, p. 124.

⁴⁹ Ilarion Țiu, *După război, România „îngropată” economic*, „Jurnalul național”, 18 aprilie 2006, p. 4.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 5.

BIBLIOGRAFIE:

I. IZVOARE

- a) Arhivă
A.N.D.J.T., Fond *Comisia pentru aplicarea Convenției de Armistițiu, 1944-1948*
- b) Presă
„Luptătorul bănățean”, 1944, 1945
„Jurnalul național”, 2006

II. BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

- 1. Onișoru, Gheorghe, *România în anii 1944-1948*, Editura Fundația Academia Civică, București, 1998.